

Wel een vierjarige opleiding, maar geen werk voor docenten Turks

Twee jonge Turken die de lerarenopleiding Turks hebben gevolgd, werd een aantal begrippen voorlegd. Zo wordt een beeld geschetst van hun beweegredenen om het docentenvak in te gaan en hoe het ze is vergaan.

Ana Llamazares

‘Mijn naam is Yilmaz Çinar (1971, Cemel), geboren en getogen in Turkije. Ik heb drie jaar middelbaar onderwijs gehad en daarna nog drie jaar lyceum gedaan.’

‘Ik ben Meut Dişli (1969, Hacibektas). Ook ik ben naar school geweest in Turkije. Ik ging naar het lyceum en deed in 1988 examen.’

Onderwijs in Nederland

‘In 1989 ben ik in het kader van gezinshereniging naar Nederland gegaan. Ik wilde graag verder studeren maar ik stuitte op veel barrières. De informatieverstrekking voor nieuwkomers was in die tijd ineffectief. Ik zou moeten beginnen met taallessen zonder dat iemand kon zeggen wat ik daarna zou kunnen gaan doen. Na een cursus NT2, zag ik een Turkstalige advertentie die mensen wierf voor de lerarenopleiding Turks in Rotterdam. Ik heb me daarvoor aangemeld. Dat ik de advertentie zag, was puur toeval, maar met het idee om leraar te worden, speelde ik al lang daarvoor.’

‘In 1988 kwam ik in Nederland aan. Mijn familie woonde hier al. Na een cursus NT2 wilde ik aan de Erasmus Universiteit economie gaan studeren. Mijn Engels was echter onvoldoende. Ik ging op zoek naar een geschikte opleiding. Via via kwam ik terecht bij de Hogeschool Rotterdam en Omstreken, waar de lerarenopleiding Turks wordt aangeboden. Ik was heel blij, want al van jongs af hou ik van literatuur en lijkt me lesgeven leuk. Ik besloot om docent Turks te worden.’

Inspiratie en motivatie

‘Natuurlijk hebben mijn ervaringen in Turkije een grote rol gespeeld bij mijn keuze om leraar te worden. Het leraarschap had veel status in Turkije. Je hield van je leraar. Je was ook bang voor hem. Je leraar betekende alles voor je opvoeding. Ik had een goede relatie met mijn meester, ik wilde graag net als hem zijn. Toen ik in groep vijf zat, mocht ik bij absentie van een juf een paar keer invallen.’

‘Mijn jeugdervaringen zijn heel belangrijk. Ik ging graag naar school en was zeer betrokken bij de sociale, culturele en sportieve activiteiten op school. Vooral de goede herinneringen aan mijn docent literatuur op het lyceum, speelden een belangrijke rol bij mijn beslissing om docent te worden. Aan hem dank ik mijn belangstelling voor de Turkse taal en literatuur.’

De lerarenopleiding

‘In mei 1990 deed ik toelatingsexamen voor de HBO tweedegraads-opleiding Turks. Er waren zestig aanmeldingen. Ik was één van de twintig gelukkigen die slaagden. Gedurende de vierjarige opleiding heb ik veel geleerd - nieuwe kennis, vaardigheden en methodieken - en leuke ervaringen opgedaan. Mijn opleiding in Turkije was erop gericht om veel kennis op te slaan, terwijl ik hier heb geleerd hoe ik zelf aan relevante informatie kan komen. Zoals een gezegde luidt: als je iemand wil helpen, moet je hem geen vis geven, maar je moet hem leren vissen.’

‘De faciliteiten van onze richting waren heel beperkt. Maar gelukkig hadden we bijvoorbeeld wel een bibliotheek, hoe klein die ook was. Daar heb drie jaar als vrijwilliger met veel plezier gewerkt. De collega studenten waren heel aardig en vriendelijk. De lessen waren inhoudelijk voldoende onderbouwd. Jammer was wel dat de voorzieningen en de stagemogelijkheden beperkt waren.’

De arbeidsmarkt

'Die is er dus niet echt. Na vier jaar had ik mijn opleiding met succes afgerond en ik had de bevoegdheid om les te geven in het voortgezet onderwijs. Maar het vinden van werk ging niet zo makkelijk. Er waren nauwelijks vacatures in het voortgezet onderwijs. Daardoor zijn er veel afgestudeerden genoodzaakt om een andere opleiding of cursus te gaan volgen, zodat ze aan de bak kunnen komen. Die wegen heb ik ook bewandeld en naast mijn opleiding heb ik nog een HBO-opleiding en een aantal post-HBO opleidingen gedaan. Uiteindelijk ben ik gaan werken in het onderwijs, niet als docent Turks maar als docent NT2. Het is een trieste zaak natuurlijk. Vier jaar lang ga je een opleiding volgen om docent Turks te zijn maar dat word je eigenlijk nooit.

Ik voel me soms een slachtoffer. Maar wie zijn nu de daders? Ik vind dat je als overheid mensen niet moet opleiden voor een vak terwijl je weet dat die mensen geen kans maken in dat vak te werken. Bovendien moet je het systeem zodanig in elkaar zetten dat bijvoorbeeld de willekeur van een decaan geen aanleiding mag zijn om kinderen wel of geen les in hun moedertaal te laten krijgen. Dat voorbeeld vormt nog maar het topje van de ijsberg als men die problematiek serieus zou willen aanpakken. Ik moet echter melden dat ik wel een korte tijd als docent Turks heb kunnen werken. Het was interessant voor mij om te ervaren dat ik mijn beroep kon uitoefenen. Wat mij daarbij opviel is dat je volledig als collega wordt gezien op het moment dat men je nodig heeft.'

Turks... een aanrader

Turks als moderne taal zal haar plaats in de maatschappij en in het onderwijs krijgen. Daarbij is het noodzakelijk dat de betrokken actoren, zoals overheid, gemeenten, schooldirecteuren, docenten, enzovoort het belang ervan onder ogen zien en de nodige stappen in die richting gaan ondernemen. In dit geval zou ik iedereen aanraden voor het vak Turks te kiezen om voor de volgende generaties iets te kunnen betekenen.

'Ik heb hele positieve ervaringen gehad tijdens mijn tweedegraads opleiding. Zelfs zulke goede dat ik besloot om er nog drie jaar aan vast te plakken en mijn eerstegraads te halen. Op dit moment werk ik als consulent bij een migrantenorganisatie. Maar ik ben ook actief in het onderwijs op twee internationale scholen: één in Den Haag, waar ik zit sinds 1994 en één in Oegstgeest, waar ik sinds 1997 als gastdocent werk. Dat betekent dat ik wat ik geleerd heb tijdens mijn studie in de praktijk breng. Hoewel ik als gastdocent niet altijd op school ben en dus geen intensieve relatie heb met de school en de schoolomgeving, merk ik dat ik gewaardeerd word door de directie en door mensen met wie ik contact heb. Tevens ben ik werkzaam bij het CITO. Ik hou me daar bezig met het ontwikkelen van examens Turks.

Wat me het meeste voldoening geeft in mijn vak is de Turkse literatuur. Deze is zeer divers en dit maakt het Turks heel interessant voor mensen. Als docent Turks ben je dan bezig met een rijke taal en literatuur. Dit is heel bijzonder. De liefde voor literatuur houdt me ook aan de gang als ik even mijn motivatie kwijt ben. Waar ik werkelijk heel trots op ben is dat oud-leerlingen van mij die ik in de afgelopen jaren heb lesgegeven nu op een universiteit in Nederland of elders in de wereld zitten. Soms krijg ik een e-mail van een van hen en dat vind ik heel leuk.'

Ik ervaar de ontwikkelingen van de afgelopen jaren rond Turks als niet consistent. Dat maakt de zaak voor alle partijen moeilijk. De leerkrachten hebben op langere termijn geen zekerheid op het krijgen van een goede baan. De ouders van leerlingen zijn radeloos. Ze willen dat hun kinderen in Nederland een goede opleiding volgen en vervolgens kans gaan maken op de arbeidsmarkt. Maar tevens willen ze dat hun kinderen hun moedertaal leren om met hun ouders te kunnen communiceren en hun cultuur niet kwijt te raken. De moedertaal is de basis voor het leren van een tweede taal. In dit verband weten de scholen niet meer wat ze moeten doen. Als leerlingen Turks leren is dat alleen maar een verrijking voor ze. Het leren van Engels, Frans of Spaans wordt gestimuleerd maar Turks of andere talen worden als een belemmering gezien. Ziehier de paradox!